

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ

20 май 2022 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 1

ЧАСТ 1 (Време за работа – 60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 15. включително отбелязвайте в листа за отговори.

1. Коя основна идея на тракийския орфизъм е описана в текста?

„... Построил зала, където приемал и давал угощения на най-видните свои съграждани; по време на тези пирове Залмоксис излагал своето учение, че нито той, нито неговите сътрапезници, нито техните потомци някога ще умрат, но че ще отидат на едно такова място, където ще живеят вечно и ще имат всякакви блага...“

Из „История“, Херодот, V в. пр.Хр.

- А) почитане на култа към боговете с угощение
- Б) строителство на нови храмове и светилища
- В) оспорване на култа към старите богове
- Г) постигане на безсмъртие и вечен живот

2. Кое от изброените постижения в обществено-политическия живот НЕ е свързано с римското наследство?

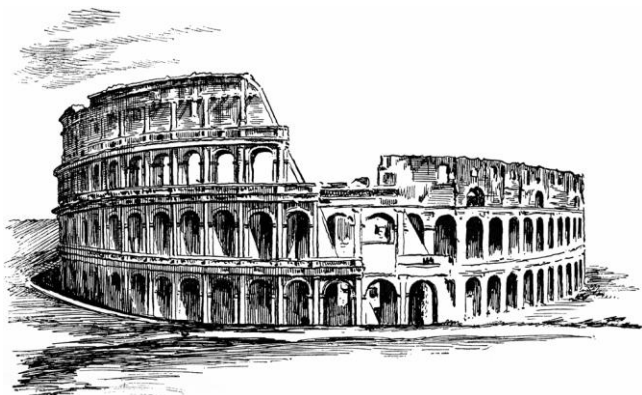
- А) латинската азбука
- Б) римското право
- В) републиканската форма на управление на държавата
- Г) всеобщото избирателно право за мъжете и жените

3. Действията на кой атински държавник са представени в откъса от „Атинската полития“ на Аристотел (IV в. пр.Хр.)?

„А онези, които тук бяха окаяни роби и трепереха пред своите господари, направих свободни. И всичко това, според закона, извърших докрай със сила, но и справедливо, както бях определил.“

- А) Ликург
- Б) Солон
- В) Клистен
- Г) Перикъл

4. Кой паметник на античната архитектура е създаден през елинистическата епоха (IV – I в. пр.Хр.)?

А)

Б)

В)

Г)

5. Кой от принципите на имперската доктрина на Византия е отразен в източника?

„Никакво добро, прочее, не е, сине мой, да казваш, че имаме Църква, но не и василевс – не е възможно за християните да имат Църква, а да нямат император. Защото империята и Църквата имат голямо единство и общение и въобще не е възможно да се разделят едно от друго ...“

Из „Писмо на константинополския патриарх Антоний до Великия московски княз Василий I“, 1395 г.

- А) наследственост на императорския престол
- Б) хармония и единство между светска и духовна власт
- В) върховенство на духовната над светската власт
- Г) независимост на светската власт от духовната

6. Коя страна от книжовната дейност на Климент Охридски НЕ е спомената в текста?

„Във всяка област Той (Климент) имал избраници, които не били малко, ами наброявали до три хиляди и петстотин. С тях той прекарвал повечето си време и им разкривал по-дълбоките места от Писанията... Не го видяхме никога без работа, но той или учеше децата, ... обясняваше смисъла на написаното, ... И не само денем, но и нощем се отдаваше на молитва, или прекарваше в четене или пишеше книги. Случваше се понякога да се занимава с две дейности наведнъж: пишеше и преподаваше на децата някакъв предмет.“

Из „Пространното житие на Климент Охридски“,
Теофилакт Охридски, XI в.

- А) разясняване същността на Христовото слово
- Б) начално ограмотяване по четене и писане
- В) преработване на глаголицата в кирилица
- Г) писане и преписване на богослужбни книги

7. Коя характеристика на ханската институция в България е отразена в надписа от Филипи от първата половина на IX век?

„ 1. От Бога владетелят на многото българи Пресиан изпрати кавхан Исбул, като му даде войска и ичиргубоила и кана боила коловър и кавханът [отиде] при смолянците...“

- А) неприкосновеност и върховенство на ханската/канската власт
- Б) ханът/канът стои начело на жреческото съсловие
- В) ханът/канът гарантира самоуправлението на славянските племена
- Г) законодателната инициатива е в ръцете на хана/кана

8. Свикването на общо събрание на рицари и граждани в Англия (1265 г.) и конфликтът между френския крал Филип IV и Папството (1304 г.) имат за резултат:

- А) зараждане на съсловната монархия като форма на управление
- Б) избухването на Стогодишната война между Англия и Франция
- В) поставяне основите на конституционно-парламентарно управление в Европа
- Г) налагане на абсолютизма като политическа система във Франция

9. С какво се свързва икономическият възход на Нидерландия след Великите географски открития според информацията в източниците?

Източник 1.

„...Пример за това е благоденствието на холандците, които не са повече от шепа хора, събрани на малък къс от земята, лишен от води и плодородни поля. Въпреки че тази нация не извлича от страната си нищо освен масло и сирене, тя снабдява почти цяла Европа с по-голямата част от това, което ѝ е нужно.“

Кардинал дьо Ришельо, „Политическо завещание“, XVII в.

Източник 2.

Идващи от	Брой кораби	От тях Холандски
Русия	203	203
Прусия	591	581
Швеция	55	35
Италия	23	23
Испания	74	72
Франция	273	273

Извадка от преброяване на 1504-те кораба, пристигнали в Амстердам през 1786 г., според френския консул в града

- А) религиозната толерантност
- Б) модернизацията в земеделието
- В) развитието на морската търговия
- Г) специализацията на производството

10. Коя идея на Шарл Монтескьо е залегнала в основата на Декларацията за правата на човека и гражданина, според дадените текстове?

Източник 1.

„...Тъй като в свободната държава всеки човек, който чувства, че е свободна душа, трябва да се управлява сам, законодателната власт би трябвало да принадлежи на целия народ. Но понеже в големите държави това е невъзможно, а в малките е свързано с много трудности, необходимо е народът чрез своите представители да прави това, което не може да направи сам.“

Из „За духа на законите“, Монтескьо, 1748 г.

Източник 2.

„...VI. Законът е израз на общата воля. Всички граждани имат правото да участват лично или чрез свои представители при неговото създаване. Той трябва да бъде еднакъв за всички било когато защитава, било когато наказва. Всички граждани, тъй като са равни пред закона, имат еднакъв достъп до всички обществени длъжности и служби, съобразено с техните способности и без друга разлика освен тази, която произтича от техните добродетели и дарби...“

Из „Декларация за правата на човека и гражданина“, 1789 г.

- А) Хората трябва да се чувстват свободни и защитени в собствените си държави.
- Б) Хората се различават единствено по техните добродетели и дарби.
- В) Гражданите имат право пряко или непряко да участват в законодателната власт.
- Г) Гражданите имат еднакъв достъп до обществени длъжности.

11. Сюжетът на коя от представените картини съответства на събитието, описано в стихотворението на руския поет Максимилиан Волошин от 12 декември 1917 г.?

„Кипи Сент Антоан Шуми Пале Роял.
Речта на Демулен гърми необуздана.
Надига се гневът народен като пяна.
Стрелба. Камбани. Дим. И блясък на метал.

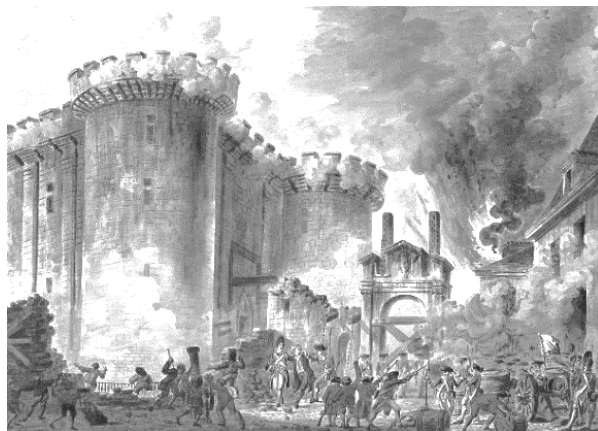
Затворът е превзет. Бедняците ликуват.
На Де Лоне с Бертие главите са на прът.
И победилите разчистват път, редят
площадка, слагат стълб и надпис „Тук танцуват“.

От сутринта в Марли на лов бе кралят днес.
И хрътките елен откриха. Ала вест
дойде: метеж в Париж. Ловът май провали се...

Сега ли трябваше? Защо?... Той, огорчен,
си легна. Не заспа. И в дневника записа:
„Четиринадесети юли. – Празен ден“.

А)

Б)

В)

Г)

12. За кое научно откритие има принос Луи Пастър?

- А) идентифициране на микробите и разработване на методи за борба с тях
- Б) откриване на пеницилина като основа за разработване на първите антибиотици
- В) синтезиране на инсулина като начало на химическо производство на лекарства
- Г) откриване на причинителите на туберкулозата и създаване на ваксина

13. Разгледайте внимателно схемата. Кое твърдение съответства на представения политически модел на САЩ?

- А) Върховният съд се състои от съдии с безсрочен мандат, избрани от народа.
- Б) Конгресът представлява законодателната власт и избира президента.
- В) Парламентът и президентът се избират чрез всеобщо изборно право.
- Г) Президентът упражнява изпълнителната власт и длъжността му е мандатна.

14. Коя характеристика на тоталитарната образователна система в България е представена чрез карикатурата във вестник „Зора“ от 1990 г.?

- А) въвеждане на задължително и безплатно светско образование
- Б) стимулиране на професионалното образование
- В) идеологизация на образователната система
- Г) демократизация на образователната система

15. Каква е сферата на дейност на специализирания орган ФАО на Организацията на обединените нации според информацията от източниците?

Източник 1.

„...Ние също така сме решени да сложим край на глада и да постигнем продоволствена сигурност като приоритет и да сложим край на всички форми на недохранване...Ще отделим ресурси за развитие на селските райони и устойчиво земеделие и рибарство, като подкрепяме дребните земеделски стопани, особено жените фермери, пастирите и рибарите в развиващите се страни, особено в най-слабо развитите страни.“

„Да променим нашия свят: Програма 2030 за устойчиво развитие“

- А) световно здравеопазване
- Б) възстановяване и развитие
- В) прехрана и земеделие
- Г) образование, наука, култура

Източник 2.

Лого на ФАО

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ

20 май 2022 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 1

ЧАСТ 2 (Време за работа – 180 минути)

Отговорите на задачите с номера от 16. до 25. записвайте в листовете за отговори. За всяка от задачите, която има подусловие, първо запишете буквата на подусловието и след нея – Вашия отговор.

16. Прочетете откъсите от двата източника и отговорете на въпросите.

Източник 1.

„...Те не повивали децата в пелени, а давали пълна свобода на самото тяло, като ги приучвали да не ядат много, да не бъдат капризни в яденето, да не се боят от тъмнина и да не се плашат, когато остават сами, както и да не капризничат и плачат... Те [децата] живеели и се хранели при еднакви условия и привиквали да прекарват времето си заедно... На четмо и писмо те се учили само с оглед на практическата полза от това, а цялото им останало възпитание се свеждало до това да се подчиняват безпрекословно, да бъдат издръжливи на усилия и да побеждават в боя...“

Из „Успоредни животописи“, Плутарх, I – II в.

Източник 2.

„...Ние разчитаме не толкова на военната подготовка и на военните хитрости, колкото на собствената си готовност за мъжествени дела... Ние обичаме изящството, съчетано с простота; обичаме и култивираме образованието, без да изнежваме и разглезваме духа. Нашите граждани се грижат с еднакво усърдие както за своите домашни, тъй и за обществените дела... Защото единствено онзи човек у нас, който се държи настрана от обществените работи, се смята не само за празен, но и за безполезен...“

Из „Словото на Перикъл, произнесено през 429 г. пр.Хр. на погребението на падналите атински бойци“, по Тукидид, V – IV в. пр.Хр.

- А) Какви качества възпитават спартанците у своите деца?
- Б) Каква е целта на този начин на възпитание в Спарта?
- В) Каква е основната цел на възпитанието в Атина?
- Г) Защо в Атина и Спарта се налага различно възпитание?

17. Проучете източниците и отговорете на въпросите.

Източник 1.

„Ние смятаме, че там, където отсъства основата, не бива да се издига постройката и затова знанието трябва постепенно да възхожда...към висшите науки. И тъй като граматиката, логиката, физиката и други низши науки са основа и път към други, по-висши... установяваме, че никой не трябва да бъде допуснат до степента „бакалавър на църковно право“ в юридическия факултет в Париж, колкото и много да знае за църковните закони, ако той не бъде достатъчно твърд в началното си знание.“

Постановление на докторите от Сорбоната, около 1340 г.

Източник 2.

„Ние, Римският папа, предоставяме на преподавателите и студентите правото да установяват мъдри предписания за методите и времетраенето на... курсове: кой да преподава, в колко часа и кой авторитет да бъде избран...И ако се случи, един от вас да бъде затворен, спрете заниманията, ако считате това за уместно.“

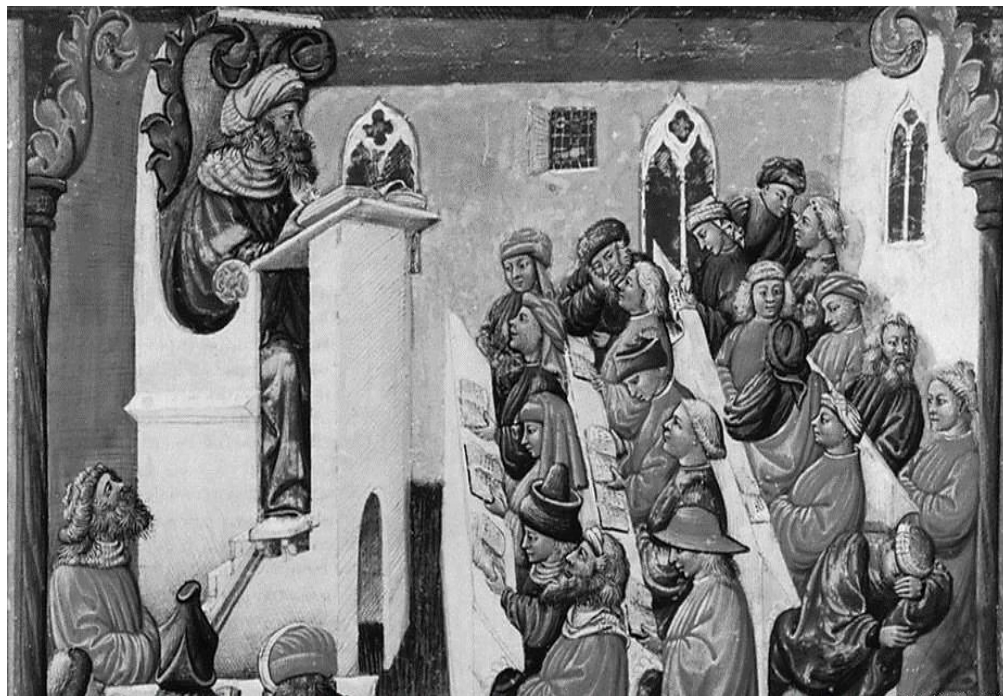
Була на папа Григорий IX за привилегиите на Парижкия университет, 1231 г.

Източник 3.

„Карл, по Божия милост, крал на римляните...решихме да създадем, издигнем и основем Студиум генерале в нашия столичен...град Прага....Докторите, магистрите и студентите...обещаваме да поставим под специална защита и под егидата на Наше Величество, като им даваме солидни гаранции, че всички привилегии, прерогативи и свободи...ще бъдат милостиво предоставени ... и ще се погрижим тези свободи да бъдат спазвани...“

Харта за основаване на Карловия университет в Прага, 1348 г.

Източник 4.

Курс на студенти по медицина, Болоня, худ. Лаурентиус де Волтолин, XIV век

Източник 5.

„Университетите са изиграли важна роля в политическото пробуждане на Англия. В Оксфорд студентите, дошли от Шотландия, от графствата на юг, от галската област и от източните графства се срещали и опознавали взаимно. Както провинциите, класите се смесвали...Оксфордският дух бил независим. Всяка политическа или религиозна разпра ставала повод за университетско брожение...“

Из „История на Англия“, Андре Мораа, 1937 г.

- А) Как е организирано обучението в средновековните университети?
- Б) Как университетите получават автономия?
- В) В какво се изразява автономията на университетите?
- Г) Каква е ролята на университетите през Средновековието?

18. Прочетете източниците и отговорете на въпросите.

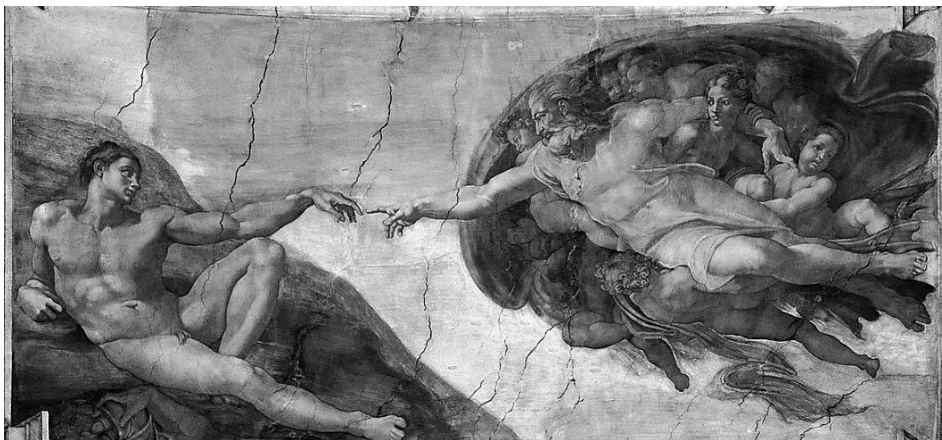
Източник 1.

„Накрая Творецът в добротата си реши, че този, на когото той не можеше да даде нищо собствено, може да ползва еднакво всички неща, определени за отделните същества. Също така прие човека като творение с неустановен образ и като го постави в центъра на света, му заговори с тези думи: „Адаме, не ти дадох нито сигурно място, нито собствено лице, нито някакъв особен дар, за да можеш по твоя воля и преценка да имаш и притежаваш, каквото място, каквото лице и каквито дарове си пожелаеш.

...Поставих те в центъра на света, за да можеш да огледаш всичко наоколо; не те направих нито небесен, нито земен, нито смъртен, нито безсмъртен, за да можеш като твой собствен ваятел и творец със свободна воля и чест да си изваеши образ по твое предпочитание. Можеш да се изродиш и да станеш като безсловесните твари, ако пожелаеш, можеш да се преродиш и да се издигнеш до небесните висини.“

Из „Реч за достойнството на човека“, Джовани Пико дела Мирандола, XV в.

Източник 2.

„Сътворението на Адам“, фреска от Сикстинската капела, началото на XVI век

- А) Кое понятие се използва за обобщение на представеното в текста място на човека в света?
- Б) В какво според Мирандола се състои човешкото достойнство?
- В) Открийте и запишете с 2 – 3 изречения общите идеи в текста на Мирандола и във фреската от Сикстинската капела.

19. Прочете източниците и отговорете на въпросите.

Източник 1.

„Има обаче робство по закон – който е победен във война, принадлежи на победителя. Някои не са съгласни с това, защото според тях е справедливо милосърдието, други са съгласни, защото смятат, че е справедливо да управлява по-силният. Следователно съществува несправедливо робство по закон, но все пак има и роби и господари по природа, за които е полезно единият да управлява другия.“

Из „Политика“, Аристотел, IV в. пр.Хр.

Източник 2.

„Не държат в робство своите пленници за неопределено време..., но им определят един срок и им оставят на тях да решат дали искат да се върнат у дома срещу определен откуп, или пък да останат там като свободни хора и приятели...“

Из „Стратегикон“, Псевдомаврикий, VI – VII в.

Източник 3.

„При продажбата на деца, например, пращам майката някъде, за да не се бърка; далеч от очите, далеч от сърцето, както знаете. А когато сделката е свършена и връщане няма – щат, не щат, свикват с новото положение. Те не са бели хора, та да смятат, че ще живеят при жените и децата си.“

Из „Чичо Томовата колиба“, Хариет Бичър Стоу, 1852 г.

Източник 4.

„Член 4. Никой не трябва да бъде държан в робство или крепостничество: робството и търговията с роби са забранени във всичките им форми.“

Из „Всеобща декларация за правата на човека“, приета на 10 декември 1948 г.
от Общото събрание на ООН“

- А) С коя историческа епоха се свързва всеки един от текстовете?
- Б) В коя от тях робството е съществен елемент от икономическата система?
- В) Коя международна институция забранява робството?

20. Проучете източниците и отговорете на въпросите.

Източник 1.

Екстериор и интериор на къщата на габровския търговец Петър Саков, Етнографски музей на открито „Етъра“, средата на XIX век

Източник 2.

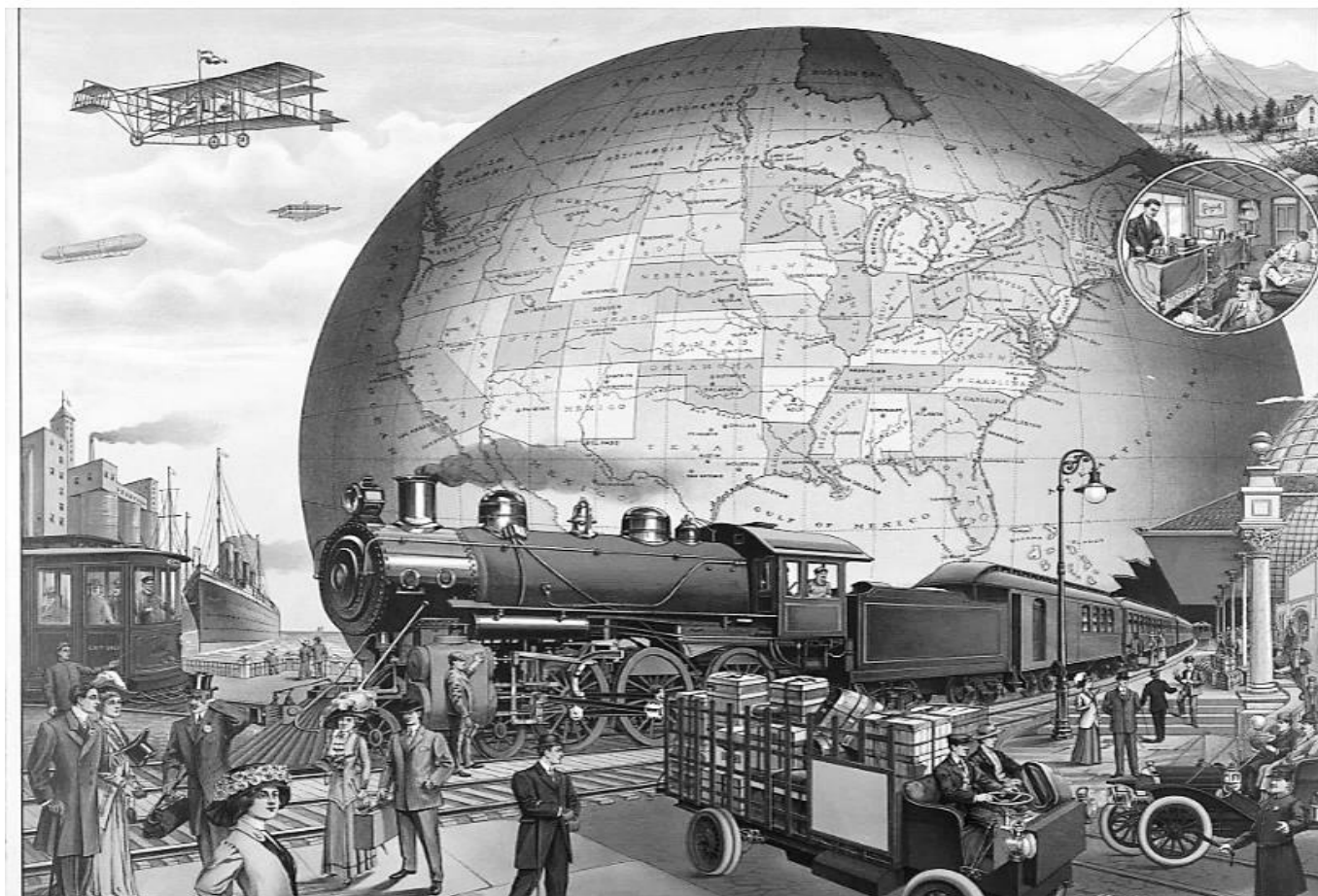

Екстериор и интериор на къщата на богатия търговец и чифликчия Степан Хиндлиян в Пловдив, средата на XIX век

- А) Какви са характерните елементи в екстериора на българската възрожденска къща през XIX век? Запишете два от тях.
- Б) Запишете един традиционен български елемент от интериора на Саковата къща.
- В) Запишете два елемента, общи за интериора и на двете къщи, които подчертават модерните тенденции в бита на възрожденските българи.

21. Бързото развитие на науките и технологиите през втората половина на XIX в. дават силно отражение върху живота и бита на хората. Този бурен напредък наричаме Втора индустриална революция. С помощта на източниците, под формата на кратък свързан текст с 5 – 6 изречения, обяснете как Втората индустриална революция модернизира живота на хората.

Източник 1.

Комуникациите в началото на XX в., плакат.

Източник 2.

Кога?	Къде?	Какво?	Кой?
1876 г.	САЩ	Телефон	Александър Бел
1879 г.	САЩ	Електрическа крушка	Томъс Едисон
1885 г.	Германия	Автомобил	Карл Фридрих Бенц
1895 г.	Франция	Кинематограф	Братя Люмиер
1896 г.	Англия	Радио	Гулиелмо Маркони
1903 г.	САЩ	Самолет	Братя Райт

Таблица с открития от Втората индустриална революция

22. Прочетете документите и отговорете на въпросите.

Източник 1.

„Като министър-председател и външен министър на Унгарската народна република имам честта да предам на Ваше Превъзходителство следната допълнителна информация: вече споменах в писмото си от 1 ноември, че нови съветски военни единици влязоха в Унгария и че унгарското правителство информира съветския посланик в Будапеща за този факт, като в същото време прекрати участието си във Варшавския договор, обяви неутралитет на Унгария и поиска ООН да гарантира неутралитета на Унгария. На 2 ноември допълнителна и точна информация, предимно военни доклади, достигна до правителството на Унгарската народна република, според която големи съветски военни части са пресекли границата на страната и са тръгнали към Будапеща... Моля Ваше Превъзходителство да призове Великите сили да признаят неутралитета на Унгария и да помоли Съвета за сигурност да даде указания на съветското и унгарското правителство да започнат преговори незабавно...“

Телеграма на Имре Над до генералния секретар на ООН Даг Хамаршелд,
2 ноември 1956 г.

Източник 2.

„Строго секретно!

В 6 часа и 15 минути. На 4 ноември съветските войски пристъпиха към провеждане на операция по въвеждане на реда и възстановяването на народнодемократичната власт в Унгария...

Войските, като продължават да изпълняват поставената задача, прочистват от бунтовници територията на Унгария.“

Информация на Министерството на отбраната на СССР до Централния комитет на КПСС за положението в Унгария към 12:00 ч. на 4 ноември 1956 г.

Източник 3.

„Поздравяваме Съветския съюз, който за втори път освободи унгарския народ.“

Съобщение на бившето Свободно радио „Кошут“, вторник, 6 ноември 1956 г.

А) Какъв е поводът за съставянето на телеграмата?

Б) Защо телеграмата е адресирана до ООН?

В) Как СССР „възстановява реда“ в Унгария?

Г) Защо желанието на Унгария за оттегляне от Варшавския договор предизвиква такава реакция?

23. Проучете източниците и отговорете на поставените въпроси.

Източник 1.

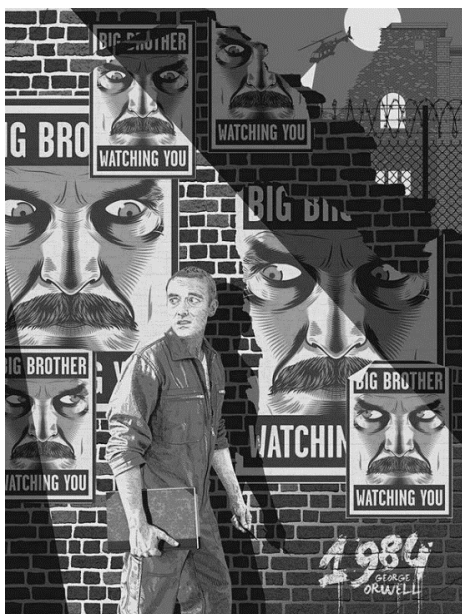
„Поотделно нито един член на партията не притежаваше нищо с изключение на дребни вещи. Колективно партията притежаваше всичко...“

На върха на пирамидата е Големия брат... Големия брат е образът, който партията си е избрала, за да се представи пред света. Неговата функция е да бъде фокус за любовта, страха и преклонението – чувства, които по-лесно се насочват към отделна личност, отколкото към организация...

На мнението на масите не се придава никакво значение. На тях може да се даде свобода на мисълта, защото те нямат никаква мисъл... Мислите и действията, които бъдат забелязани, означават сигурна смърт, официално не са забранени, а безкрайните чистки, арести, изтезания, задържания и изпарявания не са наказания за действително извършени престъпления, а средство да бъдат обезвредени хората, евентуално готови да извършат престъпление някога в бъдещето.“

Из „1984“, Джордж Оруел, 1949 г.

Източник 2.

Плакат към романа „1984“ на Джордж Оруел
Повтарящ се текст: „Големия брат те наблюдава.“

Източник 3.

„Три са според мен моралните достойнства на творчеството на Оруел, които му придават такава огромна сила – смелост, истинност и проникателност... Оруел вероятно е писателят, който никой потиснически режим по света не би допуснал никога. Това е гордият, непримиримият бунтовник срещу нечовешката лъжа, върху която са изградени тези режими.“

Из „Ехо от есетата на Джордж Оруел“ в „Нови задочни репортажи за България. Когато часовниците са спрели“, Георги Марков, 1991 г.

- А) Коя политическа система е описана от Оруел?
- Б) Какво е мястото на лидера в тази политическа система?
- В) С какви форми на контрол си служи управляващият апарат?
- Г) Как според Георги Марков творчеството на Джордж Оруел влиза в противоречие с описания от него политически режим?

24. Прочетете източниците и отговорете на въпросите.

Източник 1.

Романът „Лице“ на Блага Димитрова е издаден през ноември 1981 г. Изземването на 35-хилядният тираж от книжарниците започва да се осъществява в самото начало на март 1982 г. и книгата е насочена към т. нар. затвор за книги – помещения в сливенския затвор, където от началото на 80-те години въдворяват някои от новите „вредни издания“.

Из „Кампанията срещу романа „Лице“: Зад кулисите“, Пламен Дойнов,
„Литературен вестник“, 1 – 7 март 2017 г.

Източник 2.

„Всичко в тази книга
е измислица,
само фикусът е
истина.

1977

Фикусът излиза
от затвор за книги
след 9 години
подстриган зад решетките.

1990“

Б. Димитрова

„Роман-арестант“. Така ще бъде запомнен „Лице“. А след като го прочетете, разбирате много ясно защо.“

Източник 3.

„В тоя си роман Блага Димитрова е взела на прицел „лицето“ на зрелия социализъм. Тя се старее да докаже, че реалният социализъм така, както го строим, ражда закономерно извращения и всякакви уродливости.“

Андрей Гуляшки, Априлска литературна дискусия (5 – 9 април 1982 г.), София

Източник 4.

„Разисквайте защо се дава път на такива антисоциалистически, антинародни произведения, които оплюват нашата действителност.... Ние провеждаме определена политика и не може да се пуска ... всякакви произведения, които са вредни за нашите идеи, за нашия строй...Нашите позиции са изяснени. Трябва да се укрепят редакциите и издателствата.[...] Как може да проникват произведения, за които е ясно, че не обслужват никого, че нанасят вреда? [...] Сложете си хора, които да отговарят за произведенията. У нас цензура няма, има вестници, списания и те трябва да носят отговорност.“

Тодор Живков, среща с писатели, резиденция „Витоша“, 18 април 1982 г.

Източник 5.

„Този роман изразява колкото ясна, толкова и вредна концепция: според авторката смелите и чисти борци са паднали в съпротивата. Оцелели са най-вече страхливите, егоистите, нагаждачите. Тъкмо те моделират обществото ни по свой образ и подобие. Според авторката това общество е изтъкано от пороци и недостатъци, а шепата идеалисти в него са жертва на „полицейски обвинения“, доноси и всевъзможни репресии.“

Богомил Райнов, среща с писатели, резиденция „Витоша“, 18 април 1982 г.

Източник 6.

„Имаш две възможности. Или паяк, или муха... Станеш ли паяк, можеш да заемаш възлова позиция в мрежата. Пръв ще долавяш отде духа вятърът. Ще дърпаш конците на по-дребните паячета... При всеки намек от трепване... ти си длъжен да реагираш... Бдителен, пронизателен, безпощаден... Ако нямаш заложи за паяк, остана си жалка муха... Дръзнеш ли да дърпаш жиците, да се опитваш да ги късаш, да се откопчиш, горко ти. Ще последваш съдбата на толкова иконоборци, задушени в примката на паяжината, без особено да я разклатят.“

Из „Лице“, Блага Димитрова, 1990 г.

- А) Каква е съдбата на романа на Блага Димитрова?
- Б) Кой и на какви места осъжда романа?
- В) Защо романът е забранен?

25. Прочетете данните от линията на времето и отговорете на въпросите.

- А) През коя година за първи път гражданите на държавите членки на Европейския съюз избират евродепутати?
- Б) Кога за първи път е приложен чл. 50 т. 1 от договора в Маастрихт: „Всяка държава членка може да реши, в съответствие със своите конституционни изисквания, да се оттегли от Съюза“?
- В) Кога е въведена в обращение паричната единица на Европейския съюз?

26. Изберете една от предложените възможности, съставете свързан писмен текст и го напишете на предвиденото място в листовете за отговори.

(1) Отговор на въпрос по исторически проблем:

Кои са особеностите на политическо развитие на България между двете световни войни?

При отговора вземете под внимание следните въпроси:

1. Какви политически промени настъпват в политическия живот на България след края на Първата световна война?
2. Кои събития през 20-те години на XX век показват засилване на недемократичните тенденции в българския политически живот?
3. Влиянието на кои външни европейски политически модели доминират в българския политически живот през 30-те години на XX век?
4. Как политическото развитие се отразява върху позицията на България в навечерието на Втората световна война?

(2) Съставете текст върху разнообразни исторически източници.

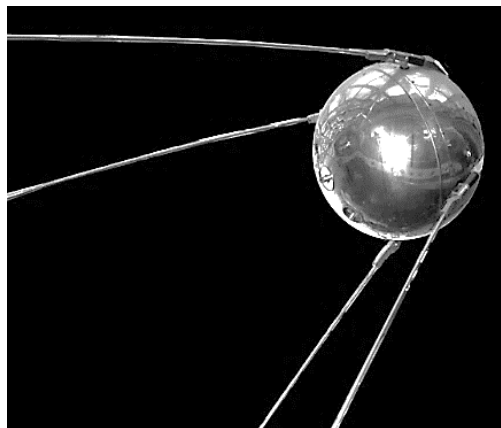
Анализирайте представените източници и съставете свързан писмен текст и отговорете на въпроса: Как хората овладяват Космоса?

При съставянето му вземете под внимание следните въпроси:

1. Кога започват и при какви условия се осъществяват първите изследвания на космическото пространство (Източници 1 и 2)?
2. Какви са достиженията на водещите космически сили до началото на 70-те години на XX век? (Източници 1 и 2)
3. Какво отражение имат промените в международната обстановка върху проучванията на Космоса? Как се отразяват те върху сътрудничеството в научните изследвания? (Източник 3)
4. Какво място заема България в международната дейност за изследване на Космоса? (Източник 4)
5. Как се развива процесът на глобализация в космическите проучвания в наши дни? (Източник 5)

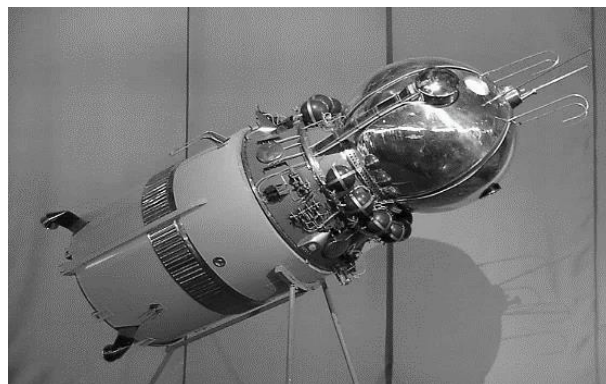
Източник 1.

Първият изкуствен спътник „Спутник-1“

Първият изкуствен спътник „Спутник 1“ е първият изстрелян обект в орбита, на 4 октомври 1957 г. Той е проектиран от Корольов и демонстрира възможност за изследване на горните слоеве на атмосферата. С неговия старт започва надпреварата между СССР и САЩ в овладяването на пространство.

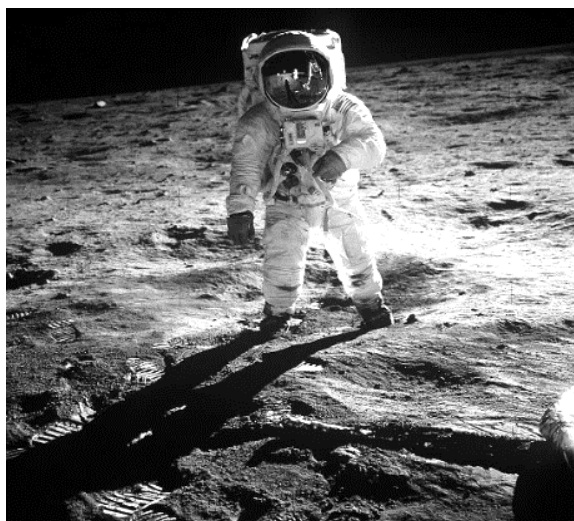
Корабът „Восток“, извел Юрий Гагарин в Космоса

На 12 април 1961 г. от космодрома Байконур СССР стартира първият космически кораб „Восток 1“ с човек на борда – летеца-космонавт Юрий Гагарин.

Източник 2.

Нийл Армстронг стъпва на Луната

На 20 юли 1969 г. САЩ изстрелва от полигона във Флорида космическия кораб „Аполо 11“, който каца на Луната. Двама американци от неговия екипаж – Нийл Армстронг и Едуин Олдрин са първите и единствени хора, които се разхождат по повърхността на Луната.

Източник 3.

Президентът на САЩ Ричард Никсън и министър-председателят на СССР Алексей Косигин подписват „Договор за сътрудничество в изследването на космическото пространство за мирни цели“ (24 май 1972 г). На заден план: генералният секретар на КПСС и фактически ръководител на Съветския съюз – Леонид Брежнев.

Източник 4.

Българинът Иван Ночев конструира реактивните двигатели на модула „Орел“, с който американците кацат на Луната. „Негова разработка са уникалните реактивни двигатели, задвижващи модула „Орел“, благодарение на които се осъществява „прилуняването“. Идеята е следната: двигателите са конструирани така, че действат при кацането като спирачен механизъм, а при излитането като ускорители, за да може да бъде преодоляна лунната гравитация, както и да се улесни скачването на модула с кораба-майка, намиращ се в орбита. При кацането на Луната двете части на модула "Орел" са свързани с четири болта. При излитането обратно към кораба "Аполо-11" болтовете са взривени и оттласкват едната половина на "Орел". Така малката ракета на Ночев преодолява лунното привличане и двамата астронавти Армстронг и Олдрин достигат до кораба, скачват "модула на Ночев" с "Аполо-11"... Дотогава нито руснаците, нито американците, нито немците успяват да решат проблема как космически кораб да се приземи плавно на Луната, без да се разбие поради липсата на "земно" притегляне... На погребението му присъстват трима американски президенти – Картър, Рейгън и Буш-старши, както и елитът на НАСА.“

Венелин Митев, Прогонените гении на България, 2016 г.

Източник 5.

„Мир“ е съветска (по-късно руска) орбитална станция. „Мир“ е първата дълговременно обитаема станция. Изстреляна е на 20 февруари 1986 г. и приводнена на 23 март 2001 година в Тихия океан. От 1995 г. станцията започват да посещават и международни екипажи. От общо 15-те последвали експедиции, 14 са с участие на космонавти от Сирия, България, Афганистан, Франция (5 пъти), Япония, Великобритания, Словакия, Австрия и Германия (2 пъти). Общо на станцията са работили 104 космонавти от 12 страни.

Източник: <https://novini247.com/>

Международната космическа станция (МКС) е съвместен проект на пет космически агенции: Националното управление на САЩ по въздухоплаване и изследване на космическото пространство, (НАСА);

Федералната космическа агенция на Русия (ФКА);

Японската агенция за аерокосмически изследвания (JAXA);

Канадската космическа агенция (CSA/ASC);

Европейската космическа агенция (ЕКА)

Изграждането на МКС започва през 1998 г., а първият екипаж пристига на 2 ноември 2000 г., като към днешна дата станцията е постоянно обитавана вече над 21 години, което е рекорд. Всички членове на постоянния екипаж са от американската, руската, европейската и японската космически програми. Освен тях, МКС е била посетена от много други астронавти, част от които от други страни, както и от космически туристи в периода 2001 – 2009 г.

Източник: <https://bg.wikipedia.org/>

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ

20 май 2022 г.

ВАРИАНТ № 1

Задача от 1 до 30.

Ключ с верните отговори

Въпрос №	Верен отговор	Брой точки
1.	Г	1
2.	Г	1
3.	Б	1
4.	В	1
5.	Б	1
6.	В	1
7.	А	1
8.	А	1
9.	В	1
10.	В	1
11.	Б	1
12.	А	1
13.	Г	1
14.	В	1
15.	В	1

Примерни отговори на задачите със свободен отговор

Задача 16. – 5 точки

- А) Издръжливост, смелост, да не са капризни, да свикват да живеят при еднакви условия.
- Б) Основната им цел е да станат смели, безстрашни и сурови воители.
- В) Да възпита и образова граждани, които да взимат активно участие в обществено-политическия живот на полиса.
- Г) Защото в Спарта основната необходимост е изграждането на дисциплинирани и смели личности, които ще защитават ценностите на полиса и ще съхраняват спартанския начин на живот. Доколкото в Атина е образованието трябва да изгради свободни граждани, които да участват в управлението на полиса.

Задача 17. – 5 точки

- А) Разделено на две степени. Обучението се провежда под формата на лекции и диспути/семинари
- Б) По силата на документ (була, харта), издаден от владетеля (крал, император) или папата, чрез който се получават или потвърждават вече получени права.
- В) Определят дисциплините, продължителността на обучението, преподавателите.

Г) Съдействат за увеличаване мобилността сред населението в Европа, разпространяват се нови идеи, наред с получаването на необходимата за професионалната реализация образование.

Задача 18. – 5 точки

А) Антропоцентризъм

Б) Достойнството се състои в свободата на волята, каквато другите живи същества нямат. За разлика от другите животни, човекът сам избира своето място и пътят си на развитие. Притежава собствена воля и носи отговорност за изборите, които прави. Именно от този избор зависи и човешкото достойнство.

В) Двата източника са свързани с връзката между човека и Бог. Бог дава право на своето творение да избере сам своя облик. Човекът е този, който трябва да направи избора как да живее и дали да се стреми към вечен живот в Небесното царство.

Задача 19. – 4 точки

А) Античност, Средновековие, Нова време, Съвремие

Б) Античност

В) Организация на обединените нации (ООН)

Задача 20. – 5 точки

А) Къщите са масивни на два етажа, горният етаж издава над улицата чрез еркери; изписани са красиво; къщата се строи на линията на улицата, а не навътре към двора.

Б) Дървен таван, черга

В) Модерните европейски мебели, и полилеите

Задача 21. – 5 точки

Създаден кратък свързан текст с 5 – изречения.

Задача 22. – 4 точки

А) Имре Над съставя телеграмата до ООН за да извести за навлизането на съветски войски на територията на Унгария, в следствие от това, че Унгария е обявила, че прекратява участието си във Варшавския договор и обявява неутралитет.

Б) Унгарският министър-председател очаква помощ от световната организация, да подкрепи Унгария и чрез Съвета за сигурност да съдейства за преговори със СССР.

В) Войските на СССР възстановяват реда и комунистическата власт. Контролът на СССР е възстановен, войските остават да прочистват бунтовници, държавата е окупирана- „освободена“ за втори път.

Г) СССР, който доминира и ръководи Варшавския договор – военно-политическата организация на социалистическите държави, приема събитията в Унгария за застрашаващи вътрешното единство на социалистическия лагер и хегемонията му над Източна Европа.

Задача 23. – 5 точки

А) тоталитарна система на управление

Б) Лидерът заема водеща позиция в партията и обществото. Неговата личност е издигнат в култ. Той персонализира водещата роля на партията, решенията, контрола, действията на политическия режим.

В) Управляващите си налагат пълен контрол над обществото. Отнема се частната собственост и инициатива, правото на лично мнение и себеизразяване. Чрез репресии се цели изкореняване на

опитите за проява на свобода на мисълта. Терорът се използва и като превантивна наказателна мярка.

Г) Според Георги Марков Джордж Оруел като автор е носител на всички онези качества- смелост, истинност, проникателност, които са недопустими и строго наказуеми в едно тоталитарно общество, където липсва свобода на словото, критиката към управляващите е забранена и се преследва с най-строги мерки от властимащите

Задача 24. – 4 точки

А) Издаден четири години след написването му, романът е конфискуван няколко месеца по-късно, преди да бъде официално заклеймен от политическата власт и Съюза на българските писатели.

Б) Негативни отзиви се появяват в писателски среди, близки до управляващата комунистическа партия през пролетта на 1982г. Окончателно съдбата му е решена на срещата между Тодор Живков и група писатели в резиденция „Витоша“. Позицията на държавния глава очаквано среща и подкрепата на ръководството на СБП (Богомил Райнов е заместник-председател на Съюза).

В) Романът дава детайлна характеристика на социалистическото общество и неговата политическа система. Макар и ситуирани, непосредствено след Априлския пленум (1956.), отрицателните черти на системата са актуални за целия период на нейното съществуване.

Задача 25. – 3 точки

А) 1979 г.

Б) 2020 г.

В) 2002 г.

26. създаване на свързан писмен текст по исторически проблем или свързан писмен текст върху няколко източника (по избор на зрелостника)

40 точки се получават за пълен отговор, който включва:

- Създаване на свързан писмен текст;
- Правилно използване на исторически понятия и термини;
- Анализ и обобщения на основата на аргументирани твърдения;
- Висока езикова и правописна култура.